

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Democratisering door decentralisatie?

Heyne den Bak, G.J.

Citation

Heyne den Bak, G. J. (1973). Democratisering door decentralisatie? *Acta Politica*, 8: 1973(1), 63-71.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451389>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451389>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

nemingen. Deze belangstelling resulteert op zeer geringe schaal tot inschakeling van politicologen van professie.

In het antwoorden-materiaal kan men gradaties van belangstelling onderkennen. De categorie die de vragenlijst heeft beantwoord blijkt wat meer systematische aandacht voor politieke factoren op stafniveau te betonen, dan de categorie die in algemene zin een antwoord heeft geformuleerd. Deze laatste groep lijkt wat meer op het praktische inzicht en de politieke ervaring van het management te steunen.

Democratisering door decentralisatie?

door G. J. Heyne den Bak

Inleiding

In 1964 hechtte het parlement zijn goedkeuring aan een aantal wijzigingen in de gemeentewet. Eén van de nieuwe wetsartikelen was art. 61b, dat als volgt luidt: 'De raad kan commissies instellen met het oog op de behartiging van belangen van een deel van de gemeente, hetwelk daarvoor hetzij door zijn ligging, hetzij door zijn karakter in aanmerking komt'.

Met de totstandkoming van dit artikel werd een publiekrechtelijke basis geschapen voor de zgn. binnengemeentelijke terrotoriale decentralisatie in de gedaante van wijkraden. Acht jaar nadien zijn vriend en vijand van dit instituut het in elk geval over één zaak eens: er is tot nu toe van binnengemeentelijke terrotoriale decentralisatie bitter weinig terecht gekomen. De Nederlandse gemeenteraden hebben opvallend weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheid wijkraden in te stellen. En waar dat wel is gebeurd, worden — zo blijkt uit de ervaringen tot nu toe — wijkraden vaak gezien als organen die een niet noemenswaardige invloed uitoefenen op de gang van zaken in de eigen wijk, laat staan op de totstandkoming en uitvoering van het gemeentelijk beleid.

De directe aanleiding nu tot het schrijven van deze bijdrage is de energieke poging van het Rotterdamse gemeentebestuur om te proberen de zojuist aangeduide impasse te doorbreken door het gestalte geven aan 'Het nieuwe wijkbestel', onder welke titel in het voorjaar van 1972 een aantal voorstellen aan de Rotterdamse gemeenteraad werden voorgelegd. De 'deelgemeenteroeping 1972' is inmiddels door de raad vastgesteld, en — als alles volgens plan verloopt — zal het nieuwe bestel bij het verschijnen van dit nummer van Acta Politica in enkele 'deelgemeenten' (o.a. Hoek van Holland, en Hoogvliet) al van start zijn gegaan.

De titel van dit artikel is ontleend aan de voordracht van het Rotterdamse college van B. en W., waarin wordt gesteld dat 'de democratisering door decentralisatie . . . voor ons de essentie is en blijft van het nieuwe wijkbestel'. Democratisering dus, als de door de voorstellers zèlf aangereikte maatstaf waaraan hun pogingen moeten worden gemeten.

Nu behoeft, dunkt mij, in dit voor en door politikologen volgeschreven blad, op de term 'democratisering' niet al te diep te worden ingegaan. Maar het kan in elk geval geen kwaad zo duidelijk mogelijk aan te geven wat er in dit artikel onder wordt verstaan. Er is sprake van (enigerlei mate van) democratie wanneer de leden van een groep invloed kunnen uitoefenen op de voorbereiding, bepaling en uitvoering van het beleid voor die groep. Democratisering is, zo vloeit hieruit voort, een beweging van minder naar meer invloed voor de leden van een groep. De kernvraag in het navolgende is of en in hoeverre de aan de Nieuwe Waterweg gestalte

krijgende nieuwe vorm van binnengemeentelijke territoriale decentralisatie tot een dergelijke invloeds-spreiding kan en zal leiden.

Voor de beantwoording van deze vraag zal nogal ruimschoots geput worden uit het eind 1971 verschenen cahier van de Wiardi Beckman Stichting 'Wijkraden'¹ De vrijmoedigheid daartoe ontleen ik o.a. aan het oordeel van Neerlands jongste doctor in de bestuurskunde, die het cahier recentelijk heeft getypeerd als 'een waardevol boek'.

Oorzaken en voorwaarden

Er is al gesteld dat slechts in weinig gemeenten gebruik is gemaakt van art. 61b van de gemeentewet, en dat de weinige bestaande wijkraden i.h.a. een kwijnend leven leiden. Vooral deze laatste omstandigheid is in de context van dit artikel van belang. In het wbs-cahier wordt uitvoerig aandacht geschonken aan het 'waarom' van deze situatie. In de tegelijk met het cahier uitgegeven samenvatting wordt de essentie van het desbetreffende gedeelte van de studie als volgt onder woorden gebracht:

'De voornaamste en algemene oorzaak hiervan (d.w.z. van de ineffectiviteit van bestaande wijkraden - gjhdb) is dat wijkraden niet passen in het beleidsvormingsproces van de gemeenten en daar (dus) ook geen vaste plaats in hebben'. Als 'verbijzondering en uitvloeisel' van deze algemene oorzaak worden vervolgens o.m. de volgende punten naar voren gebracht:

— Wijkraden vervullen nauwelijks een functie in het voorlichtingsbeleid van de gemeente en haar diensten en bedrijven. De voorlichting verloopt vaak geheel buiten de wijkraden om.

— Er bestaat onduidelijkheid over de vorm van adviesaanvraag en advisering; vaste procedure-regels ontbreken veelal.

— De wijkraden hebben geen deskundig apparaat tot hun beschikking. Het gevolg hiervan is dat gefundeerde advisering nauwelijks mogelijk is, terwijl ook de wensen, behoeften en klachten van de wijkbevolking onvoldoende gepeild en verwerkt kunnen worden.

— De wijkraden kunnen slechts aan het gemeentebestuur advies geven, terwijl ook andere overheidsinstanties besluiten voorbereiden, nemen en uitvoeren, die een wijk in zijn belangen raken.

— Over echt belangrijke aangelegenheden (bestemmingsplannen, industrievestiging, recreatie) worden de wijkraden niet gehoord.

— Er bestaat geen samenhang tussen de onderwerpen, waarover om advies wordt gevraagd. Hierdoor ontgaat de wijkraad de samenhang van het ge-

¹ J. G. Bomhof, N. F. Roest, P. R. Stoffelen, G. J. Heyne den Bak: *Wijkraden*, Kluwer, december 1971.

² H. van Ruller, in *De Magistratuur* van augustus 1972.

meentelijk beleid, waardoor een advies gemakkelijk eenzijdig uitvalt.

— Bestuurlijke bevoegdheden voor wijkraden zijn tot nu toe uitgebleven. Advisering is het hoogste waartoe zij geroepen zijn.

— De aanwijzing van de leden van een wijkraad geschiedt i.h.a. niet door de wijkbevolking zelf, maar via allerlei indirecte benoemingsprocedures.

Het zou te ver voeren na bovenstaande opsomming ook nog een uitgebreide weergave te presenteren van de voorwaarden waaraan — volgens de samenstellers van het cahier — bij het instellen van wijkraden moet worden voldaan, wil men de doelstelling 'democratisering' met behulp van het middel 'decentralisatie' althans enigszins kunnen realiseren. De belangrijkste voorwaarden vormen trouwens a.h.w. het 'spiegelbeeld' van de ge-etaleerde gebreken. Wel is het van belang om — ter beoordeling van de nieuwbakken situatie in Rotterdam — nog enkele andere punten uit het wbs-werkstuk te releveren. In de eerste plaats wordt op grond van — overigens schaars voorhanden — onderzoeksresultaten m.b.t. de relatie tussen bestuurs- en bestuur uitgegaan van wijken met globaal 20—50 à 60.000 inwoners als in dit opzicht 'optimale' eenheden. Ten tweede wordt sterk de nadruk gelegd op de noodzaak van bestuurskundig onderzoek om te komen tot een taakverdeling en -afbakening tussen wijk en gemeente (waarbij de uiteindelijke keuze overigens een normatieve, politieke daad is en blijft).

Tenslotte pleiten de samenstellers van het cahier ervoor om — vooral in grootstedelijke gebieden — de relatie tussen gewestvorming en bestuurlijke decentralisatie scherp in het oog te houden.

'Het nieuwe wijkbestel' in Rotterdam

Het nieuwe wijkbestel is in Rotterdam bepaald niet uit de lucht komen vallen. Een korte terugblik maakt dat duidelijk. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden één gemeente en delen van vele andere bij Rotterdam gevoegd. Na de oorlog liet men Rotterdam deze omvang behouden, maar ter verbetering van de verhouding bestuur-bestuurs- werden in 1947 in bepaalde delen van de stad wijkraden ingesteld, die slechts adviserende bevoegdheden kregen. Deze wijkraden bleken niet naar verwachting te functioneren, en de werkzaamheden van een studiec commissie, die in 1957 rapport uitbracht, veranderden daaraan weinig.

Naast de wijkraden werden na 1950 in bepaalde wijken sociale opbouworganen opgericht. Deze hadden tot taak de leefbaarheid in de wijk en de zelfwerkzaamheid van de bevolking te bevorderen. Zij richtten zich daarbij — uiteraard — ook op het optreden van de gemeentelijke overheid. Spanningen en conflicten tussen wijkraden en wijkopbouworganen bleven niet uit. Het gemeentebestuur kondigde naar aanleiding hiervan een 'bevrie-

zingsperiode' af en daarna volgen de studies en nota's die — na enkele jaren — resulteren in 'het nieuwe wijkbestel' elkaar snel op.³ De meest markante trekken van dat bestel zijn m.i. de volgende:

— Een duidelijke plaatsbepaling in *stadsgewestelijk, regionaal verband*, die weliswaar niet tot uiting komt in de raadsverordening, maar wel in de voordracht van het college van B. en W. De gedachten in Rotterdam en Rijmond gaan op het ogenblik sterk in de richting van het creëren van een stadsgewest, met gelijktijdige opheffing van de gemeente Rotterdam en het in het leven roepen van binnengewestelijke gedecentraliseerde bestuurlijke eenheden. De nieuwe deelgemeenteverordening 1972 is op dat streven toegesneden. 'Uit onze voortgezette experimenten' — zo schrijven B. en W. in dit verband — kan de rijkswetgever belangrijke gegevens putten voor de inrichting en bevoegdheden der organen van het nieuwe stadsgewest.

— Bovenstaande gedachtengang is van invloed op de *omvang* (qua bevolkingsaantal) van de wijken, die immers identiek geacht worden met gewestdelen van het toekomstige stadsgewest. Volgens het college van B. en W. betekent deze stellingname dat de aanvankelijke 'vuistregel' van een maximum inwonertal van 60 à 80.000 zou moeten worden gewijzigd, in die zin dat dit inwonertal als gemiddelde zou moeten worden beschouwd met een marge naar boven van ten hoogste 20 à 30.000. M.a.w. een deelgemeente zou maximaal 110.000 inwoners kunnen omvatten. Naar beneden willen B. en W., i.v.m. het voorkomen van sommige geïsoleerde bevolkingskernen, niet bij voorbaat een grens stellen.

— Wat de *taken en bevoegdheden* van de deelgemeenten betreft wijkt de situatie nogal drastisch af van het verleden. De 'oude' adviserende bevoegdheid (desgevraagd of eigener beweging) m.b.t. zaken waarbij de deelgemeente rechtstreeks is betrokken, blijft bestaan. Daarnaast echter is op een aantal beleidsterreinen in het nieuwe bestel sprake van resp. *gekwalficeerde adviserende bevoegdheden*, *bestuurlijke bevoegdheden* en *uitvoerende bevoegdheden*.

Onder 'gekwalficeerde adviezen' worden verstaan adviezen waarvan het gemeentebestuur niet mag afwijken, dan nadat hierover met de deelgemeenteraad overleg is gepleegd. Er zijn bovendien binnen de categorie gekwalficeerde adviserende bevoegdheden een aantal onderwerpen, waarbij de deelgemeenteraden in de plaats treden van de betrokken commissies van

³ Men zie o.m. — Nota wethouder sociale zaken inzake wijkcraden en organen voor sociale wijkbouw, 1968, volgnr. 4 S.Z. nr. 9479, gemeente Rotterdam.

— Rapport studiecarnissie Wijkcraden Rotterdam (o.l.v. Prof. dr. H. A. Brasz), 1968;

— Nota toekomstige organisatie wijkbestel Rotterdam; 1970.

advies en bijstand van de gemeenteraad (het college van B. en W. volstaat dan dus met het inwinnen van het advies van de betrokken deelgemeenteraad).

Bij bestuurlijke bevoegdheden gaat het om de rechtstreekse behartiging van een aantal taken en taakjes door de deelgemeenteraad of het dagelijks bestuur van die raad.

De uitvoerende bevoegdheden, tenslotte, hebben betrekking op het uitvoeren van werkzaamheden door gemeentelijke functionarissen 'in overleg met' het dagelijks bestuur van de deelgemeenteraad.

De hierboven aangeduide taken en bevoegdheden worden door het gemeentebestuur vastgesteld.

— De leden van de deelgemeenteraden zullen *rechtstreeks* door de bevolking van de deelgemeente worden *gekozen* en hebben vier jaar zitting. De deelgemeenteraad kiest uit zijn midden een voorzitter en een dagelijks bestuur (de voorzitter kan eventueel ook van buiten komen).

— Over het *ambtelijk-technisch apparaat* en de *financiële middelen* die de deelgemeenten ten dienste zullen staan bevat de verordening weinig tot niets. Wel echter de voordracht van het college van B. en W. Daarin valt o.m. het volgende te lezen: 'Het is de bedoeling dat de wijkcraden voor de uitoefening van hun bestuurlijke bevoegdheden . . . gebruik zullen maken van dezelfde ambtelijke instanties, die ook aan ons ten dienste staan. Dit waarborgt enerzijds, dat hun beslissingen geschraagd zullen worden door dezelfde deskundigheid en anderzijds dat de wijksecretarieën niet met tal van specialisten zullen behoeven te worden bemand, doch met een beperkte staf zullen kunnen volstaan'. T.a.v. de financiën staan B. en W. 'soortgelijke denkbeelden' voor ogen. B. en W. kenschetsen deze beleidslijn als 'een combinatie van de voordelen van schaalvergroting en schaalverkleining'. En: 'Aldus zal een deelgemeente binnen het stadsgewest in onze visie te zijner tijd het bevoegdheidsniveau van een gemeenteraad van een middelgrote gemeente kunnen paren aan het voorzieningenpeil, dat slechts door het apparaat van een metropool kan worden geboden'. Men is geneigd daaraan toe te voegen: is dat niet wonderbaar?

Voorlopige beoordeling

Een vergelijking tussen de geschetste situatie m.b.t. de wijkcraden in het algemeen en de hierboven aangegeven hoogtepunten van het nieuwe Rotterdamse bestel, valt onmiskenbaar in het voordeel van het laatste uit. Men kan stellen dat daarvoor ook niet veel nodig was, maar dan zou toch onrecht worden gedaan aan wat m.n. op het punt van de taken en bevoegdheden en van de wijze van samenstelling van de bestuursorganen nu in Rotterdam staat te gebeuren.

Dat neemt niet weg dat er ook wel degelijk enkele vrij fundamentele twijfel-punten naar voren zijn te brengen. Laten we daartoe de in de vorige para-graaf gehanteerde volgorde maar aanhouden.

— Het is toe te juichen dat het Rotterdamse gemeentebestuur de hier aan de orde zijnde problematiek niet alleen als een lokale zaak wenst te be-schouwen, maar haar juist ook plaatst in het kader van de ontwikkeling naar een stadsgewest voor het Rijnmondgebied. De andere kant van de medaille is echter dat hiermee — zoals B. en W. overigens zelf ook beseffen — de omvang van de gedecentraliseerde bestuurseenheden sterk onder druk is ko-men te staan. Er is nu immers sprake van deelgemeenten met gemiddeld 60—80.000 inwoners, met mogelijke uitschieters tot 110.000 toe. Men creëert zodoende bestuurseenheden, die de omvang benaderen van gemeenten in Nederland, die zelf de mogelijkheden van binnengemeentelijke decentrali-satie bestuderen (zoals Groningen, Hilversum, Enschedé). De vraag is m.a.w. gerechtvaardigd of van democratisering in de zin die daaraan in dit artikel is gegeven door middel van een dergelijke 'grootschalige' decentralisatie nog wel sprake kan zijn.

In dit verband valt ook nog te wijzen op de enigszins onzekere positie van de organen voor sociale wijkopbouw in het nieuwe bestel. Weliswaar is bij herhaling verzekerd dat deze organen — die uit de aard der zaken een veel kleiner werkgebied bestrijken (maximaal 30 à 35.000 inwoners) — van het nieuwe bestel een 'integrerend onderdeel' uitmaken, maar het hoe en wat is in de verordening niet geregeld. Toch lijkt dat — juist gezien de niet geringe omvang die de meeste deelgemeenten zullen krijgen — een niet onbelangrijke zaak. Het door de gemeenteraad genomen besluit, de relatie deelgemeenten—wijkopbouworganen in het voorjaar van 1974 te evalueren, geeft overigens aan dat op dit punt ook bij de Rotterdamse bestuurders zelf onzekerheid bestaat.

— Voor het verruimen van de bevoegdheden en het takenpakket van de binnengemeentelijke bestuurseenheden, zoals die in Rotterdam gestalte zal krijgen, past waardering. Zeker degenen die wijs kunnen uit het ambtelijke abacadabra, waarvan de bevoegdhedenlijst bol staat, zullen het eens zijn met de constatering dat — voor het eerst in de geschiedenis van de binnen-gemeentelijk decentralisatie — een gemeentebestuur bereid lijkt te zijn een wezenlijk stukje macht af te staan aan lagere organen.

Toch roept de wijze waarop dat gebeurt sterke twijfels op. In het wbs-cahier werd in dit opzicht gepleit voor bestuurskundig onderzoek, gevolgd door een normatief-politieke keuze. De keuze echter, die nu aan de ge-meenteraad is voorgelegd, is op geen enkele wijze expliciet gemotiveerd, en het is onduidelijk of er überhaupt enig onderzoek aan ten grondslag heeft gelegen.

Hoe kan — zo vraag ik me met van Ruller af⁴ — het gemeenteraadslid nu ooit — op basis van niets — een technisch en normatief verantwoord oor-deel geven over de vraag welke taken, bevoegdheden en delen van proces-sen van besluitvorming voor centralisatie (gewest) of decentralisatie (deel-gemeenten) in aanmerking komen. Met goed bedoeld natte-vinger-werk zal men in deze ingewikkelde materie op den duur ongetwijfeld stuk lopen.

— Ook aan de wijze van samenstelling van de bestuursorganen van de deel-gemeenten wil ik een kritische opmerking vastknopen. Het valt namelijk op dat in de Rotterdamse stukken op geen enkele wijze wordt gerept over de activiteiten van actiegroepen in een aantal wijken, laat staan over de wijze waarop deze en andere groepen, hetzij via vertegenwoordigers, hetzij anderszins, bij het werk van de deelgemeenten zouden kunnen (of moeten) worden betrokken. Het enige aanknopingspunt is — wellicht — te vinden in art. 40 van de verordening, waarin wordt gesteld dat er commissies in het leven kunnen worden geroepen, waarvan ook niet-leden van de deel-gemeenteraad deel kunnen uitmaken. Maar verder is de gehele samenstel-ling en werkwijze van de bestuursorganen gemodelleerd volgens het tradi-tionele (ongetwijfeld waardevolle) stramien van gemeenteraden, provinciale staten en parlement. De noodzaak van een open en flexibele structuur, juist om de democratisering 'van onderop' mogelijk te maken, is wellicht onder-kend, maar in elk geval niet uitgewerkt. De kans van slagen van de wijk-raads- of deelgemeentegedachte is er daardoor niet groter op geworden.

— Met betrekking tot het ambtelijk en technisch apparaat en de financiële middelen die daarbij horen, neemt het Rotterdamse gemeentebestuur een duidelijk standpunt in: géén deconcentratie van gemeentelijke diensten en instellingen en géén daarbij passend financieel beheer door de deelgemeen-ten. Deze stellingname wordt beargumenteerd in enkele ontroerende zinnen, waarvan er hierboven één is geciteerd.

Dat neemt niet weg dat ik het er mee oneens ben. In het wbs-cahier wordt in dit verband het volgende gesteld (blz. 49-50): 'Een belangrijk middel om het . . . geschetste doel (d.w.z. dat de wijkbewoners zelf zoveel mogelijk invloed uitoefenen op het beleid m.b.t. hun eigen woon- en werkomge-ving) te kunnen bereiken, is de deconcentratie van bepaalde gemeentelijke diensten en instellingen, bv. op het gebied van openbare werken, volkshuis-vesting en gezondheidszorg. Wij menen dat het zin kan hebben bepaalde functies die deze diensten en instellingen vervullen, functies die in hoge mate 'buurtgebonden' zijn, ook inderdaad op wijkniveau te doen beharti-gen. Maar deze verschillende taken moeten dan ook op dat wijkniveau op elkaar afgestemd kunnen worden, en er moet eveneens op dat niveau poli-

⁴ H. van Ruller, o.c. blz. 96.

tieke controle op uitgeoefend kunnen worden. Deze integratie- en controle-taak zou moeten toevallen aan de wijkraad. Met andere woorden: politieke decentralisatie en bestuurlijk-technische deconcentratie moeten eigenlijk hand in hand gaan, om beide tot hun recht te kunnen laten komen'. Ik heb daar - een jaar later - nog steeds weinig aan toe te voegen, behalve dan wellicht in de vorm van een konkrete vraag: Meent men in Rotterdam nu werkelijk dat van de deelgemeenten effectief tegenspel en een adequate taak-uitoefening te verwachten valt, als zij daarvoor bij voortdurende afhankelijk zijn van het centrale apparaat op de Coolsingel dat toch op de eerste plaats ten dienste staat van de gemeente, cq. het stadsgewest?

Men hoeft m.i. bepaald geen aanhanger van allerhande duistere machiavelistische theorie te zijn om met het beamen van deze vraag toch enige moeite te hebben.

En wat dan nog?

Het zijn niet de geringsten in bestuurskundig Nederland (Brasz, Crince le Roy) die, als het gaat om de democratisering van ons openbaar bestuur, de laatste jaren niet zozeer de nadruk leggen op een politiek-bestuurlijke decentralisatie, als wel op het blootleggen en inperken van de macht van het ambtelijk apparaat. Termen als openbaarheid en 'klantgerichte' organisatie doen daarbij opgeld. Wat het laatste betreft is het wachten o.a. op de resultaten van een uitgebreid onderzoek dat door bestuurskundigen en sociaal-psychologen van de Vrije Universiteit is verricht. Met betrekking tot de openheid en openbaarheid echter liggen al enkele jaren een serie fraaie voorstellen ter tafel, onder het motto 'openbaarheid regel, beslotenheid uitzondering'. Het is waarschijnlijk niet noodzakelijk in de brede uiteen te zetten dat en waarom een optimale openbaarheid van ambtelijke stukken, m.n. in de beleidsvoorbereidingsfasen, een *noodzakelijke voorwaarde* is voor het ook maar enigszins slagen van 'democratisering door decentralisatie'. En dat te meer als men, zoals in Rotterdam, wel bevoegdheden wil overhevelen, maar het ambtelijk en technisch apparaat centraal wil blijven besturen. Helaas blijkt noch uit de deelgemeente-verordening, noch uit de bijbehorende stukken dat men zich hiervan bewust is geweest. Integendeel, art. 13 van de verordening, waarin het gaat om het inwinnen van informatie door de deelgemeenteraads-leden) is in dit licht bezien zonder meer teleurstellend.

De realisering van een tweede noodzakelijke voorwaarde ligt in feite buiten de macht van welk gemeentebestuur dan ook. Het gaat hier om het verband tussen 'formele' en 'materiële' democratisering. Het is blijkbaar al niet eenvoudig om meer democratische inspraak- en beslissingsprocedures en -structuren in het leven te roepen, maar deze pogingen verliezen ook nog veel

van hun zin als grote groepen mensen van deze 'nieuwe' middelen geen goed gebruik kunnen maken doordat (bv) hun opleiding te kort schiet, hun inkomen te laag is en hun woonomstandigheden slecht zijn.

Tegen die achtergrond kunnen veel goedbedoelde pogingen tot formele democratisering niet veel méér zijn dan 'een doekje voor het grote maatschappelijke bloeden'⁵. Vandaar de wat moedeloos aandoende vraag als kopje van deze paragraaf. (Een vraag overigens die m.i. als motto kan dienen voor veel waarmee wij politikologen ons onledig plegen te houden. Misschien een goed thema voor de volgende politikologen-dag).

Slotsom

Na deze donkergetinte ontboezeming is het tijd voor een eind-oordeel over het 'nieuwe wijkbestel' in Rotterdam. De kernvraag was, zo werd in de inleidende paragraaf afgesproken, of en in hoeverre de aan de Nieuwe Waterweg gestalte krieggende nieuwe vorm van binnengemeentelijke territoriale decentralisatie tot democratisering van de gemeentelijke besluitvorming kan en zal leiden. Het antwoord op deze vraag kan wellicht nog het beste luiden: misschien een beetje. Geconstateerd is dat de Rotterdamse pogingen op zich bepaald een verbetering betekenen ten opzichte van de huidige situatie, maar dat zij op enkele wezenlijke punten nogal halfslachtig aandoen. Bovendien is uitgesproken dat aan enkele 'noodzakelijke voorwaarden' niet voldaan is, resp. kan worden. Toch zou ik als Rotterdams raadslid mijn steun aan de voorstellen van het college van B. en W. niet onthouden hebben, maar dan wel in het besef dat skepsis geboden is.

⁵ Citaat ontleend aan het rapport *Macht en onmacht van een buurt* van de Jaargroep Stadssanering, afdeling bestuurskunde swi/v.u., april 1971.